

dle § 35 cit. nař. soud rozhodčí; v tomto případě jednal o srážkách již rozhodčí soud plodinové bursy, jehož výroku se žalobkyně podrobiti nechce. Jinak by tomu arcíť bylo, kdyby se vyhýbal obilní ústav placení přejímací ceny, po rozumu § 35 cit. nař. právoplatně již ustanovené, vůbec, o což se však v tomto případě nejedná; v podstatě jde spor o to, jsou-li srážky učiněné žalující přiměřené čili nic, o čemž však rozhoduje jedině dle § 35 cit. nař. rozhodčí soud plodinové bursy, po případě jiná znalecká komise. Poněvadž se věc rozebírala před soudem k projednání vůbec nepovoláním, bylo vysloviti zmatečnost dosavadního řízení a odmítnutí žaloby dle zákonných ustanovení shora citovaných a to přes to, že nebylo usnesení prvního soudu, jímž byla námitka nepřipustnosti pořadu práva zamítnuta, stranami vzato v odpor.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Rekurs není odůvodněn. Nejvyšší soud sdílí právní názor druhé stolice, že jest v tomto případě pořad práva vyloučen. Žalovaná vůči žalobkyni nevystupovala jako kupitelka na základě soukromoprávního poměru, nýbrž jako zmocněnec Státního obilního ústavu k jeho příkazům, ovládaným veřejnoprávními ohledy, jichž se žalobkyně v žalobě výslovně dovolává. Z dopisu tohoto ústavu je zřejmo, že žalovaná byla jeho komisionářem, že ručila za jakost všech zásilek, jež obilní ústav přiděloval jejím prostřednictvím a že bylo její povinností, hlásiti Státnímu obilnímu ústavu k dispozici množství bramborů, jak je u ní přihlašovali producenti, načež byly obilním ústavem zaslány nákladní listy s adresami spotřebitelů, jimž se brambory měly dodati. Žalovaná byla tedy zmocněncem Státního obilního ústavu ve smyslu §§ 6 a 21 vládního nařízení ze dne 13. září 1920, čís. 520 sb. z. a n. a pověřena veřejnoprávními úkoly, pročež jest vyloučen pořad práva pro žalobní nárok, jenž má za podklad zmíněné veřejnoprávní poměry. Za tohoto stavu věci není třeba přihlížeti k ustanovením § 35 uvedeného nařízení o příslušnosti rozhodčích soudů, ani potřebí, řešiti otázku, je-li přípustna žaloba proti zemskému obilnímu ústavu.

Čís. 1605.

Soud může přikázati matce, by vychovávala děti v řeči, již určil otec ve své závěti.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1922, R II 135/22.)

V poslední vůli nařídil zůstavitel Dr. Theodor A. své dědičce (manželce), že musí děti jeho býti vychovány česky a úplně v duchu Čecha, že děti mají navštěvovati školy české a jinojazyčné jen, pokud toho třeba k nabytí všeobecného dalšího vzdělání aneb kdyby jiných českých škol nebylo, a ustanovil dále, že o výchově dětí v tomto směru rozhodnou jeho otec a po jeho smrti jeho sestra a, kdyby rozhodnutí jich uposlechnuto nebylo — soudy v tomto směru vůbec nemají zasáhnouti — případnou ideální polovice jeho tří domů otci, pokud se týče sestře jeho,

jejichž rozkazu ohledně výchovy v českém duchu uposlechnuto nebylo, proti vyplacení 20.000 K. Konstace S-ová, sestra zůstavitele, oprávněna podle ustanovení testamentu, žádala, by vdově Emmě A-ové, poručnici nezl. dětí byly dány soudní příkazy, aby ve smyslu zůstavitelovy závěti děti jeho Jindřišku a Vlastu vychovávala česky a úplně v duchu českém a aby za tím účelem vhodným způsobem, obzvláště přibráním českého učitele nebo české učitelky umožnila dětem co nejdříve naučiti se českému jazyku, aby tak umožněna jim byla návštěva české školy v L. Prvý soud usnesením z 18. července 1921 příkaz tento vydal a nařídil Emmě A-ové, aby v tom, zda se tak hodlá zachovati a co již zařídila, podala do 8 dnů zprávu poručenskému soudu. Když lhůta tato uplynula, aniž se stěžovatelka prohlásila, vyzval první soud k opětovnému návrhu Konstace S-ové usnesením z 12. září 1921 Emmu A-ovou, aby do 8 dnů prokázala, že vyhověla příkazu s pohrůzkou, že, nesplní-li do 8 dnů tohoto příkazu, bude jí dle § 19 nesp. říz. uložena pokuta 1000 K a bude dle § 254 obč. zák. zbavena poručenství. Rekursováním toto usnesení prvního soudu potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Usnesení prvního soudce rekursním soudem potvrzené jest jen důsledkem jeho nařízení ze dne 18. července 1921, jež stěžovatelce jako poručnici zůstavitelových nezl. dětí po rozumu § 216 obč. zák. dal, a jež ona v odpor tehdež ani ne vzala, takže práven po dávno nastalé právní moci pohroženo jí bylo exekucí dle § 19 nesp. říz. pro případ, že příkazu nevyhoví. Pokud by však mohlo se dle § 11 nesp. říz. míti za to, že prvotní příkaz prvního soudce bylo i po uplynutí rekursní lhůty možno rekurssem napadati, a pokud by se rekursu stěžovatelky do usnesení exekucí a sesazením s poručenství hrozícího ten význam přikládal, že jím i prvotní příkaz v odpor brán jest, pak dlužno uznati, že usnesení rekursního soudu nyní v odpor vzaté, jež rekurs v tom smyslu a tudíž i otázku oprávnění soudcova k prvotnímu příkazu vyřizuje, jest nezákonné. Stěžovatelka odvolává se hlavně na to, že prý není žádného zákona, v jakém duchu a zejména v jakém jazyce matka dívky své vychovávatí má, avšak zapomíná, že právo tohoto určení nepřísluší pouze matce, nýbrž rodičům (§ 139 obč. zák.) a tu zase po výtce otci, dle § 147, v němž se moc otcovská odvozuje z pojmu moci hlavy rodiny, která muži přísluší dle § 91 obč. zák. i oproti manželce, a dále § 148 obč. zák. Otec jest pro případ svého úmrtí oprávněn ustanoviti, kdo má býti poručníkem dítěte (§ 196 obč. zák.) a takto výchování jeho směr dáti, i nelze pochybovati, že testamentární nařízení jeho ohledně výchovy, srovnávají-li se s mravností a zákonem, dlužno respektovati; i sem vztahuje se zajisté předpis § 816 a 817 obč. zák., že vykonavatel testamentu, pokud se týče dědic, a tudíž i soud, má vůli zůstavitelovu splniti. Přehlíží tedy stěžovatelka, že soud nezaložil příkaz svůj na předpisu zákona, nýbrž na nařízení testamentu otcova, jež se zákonem v rozporu není. Dívky stojí pod zvláštní ochranou zákona (§ 21 obč. zák.) a musí tedy soud pečovati dle § 2 nesp. říz. i o jejich hmotné zájmy, jež jsou dle pořízení testamentu s otázkou výchovy těsně spjaty. A jen této své povinnosti první soudce

vyhověl, když řečený příkaz vydal. Nemá-li matka, jak tvrdí, dostatečných hmotných prostředků, aby příkaz splniti mohla, nechť zakročí u poručenského soudu, aby jí byly ze jmění dítek vydány.

Čís. 1606.

V § 912 obč. zák. vypočítávají se pouze možné druhy vedlejších nároků. Jejich podmínky a rozsah určují se příslušnými zvláštními předpisy. Tak na př. ohledně ujednané pokuty, k níž poukazuje se ku konci § 912 obč. zák., platí ustanovení § 1336 obč. zák. Snižuje ujednanou pokutu, postupuje soud podle § 273 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 4. dubna 1922, Rv II 356/21.)

Soudním smírem zavázala se žalobkyně, že vrátí žalovanému celou řadu svršků, žalovaný pak měl žalobkyni zaplatiti 20.000 K, při čemž bylo ujednáno, že, kdyby žalobkyně žalovanému v jisté lhůtě věci nevrátila, bude míti žalovaný na vůli, jejich vydání vymáhati, nebo žádati za ně náhradu 10.000 K. Žalobkyně některých věcí nevrátila, pročež si žalobce strhl 10.000 K ze shora zmíněných 20.000 K. Žalobě, již domáhala se žalobkyně snížení ujednané pokuty 10.000 K na 1.000 K, vyhověl procesní soud první stolice potud, že snížil ujednanou pokutu na 5.000 K. Důvod y. Strany ujednaly pokutu 10.000 K pro ten případ, kdyby žalobkyně do ustanovené doby žádných věcí, ve smíru uvedených, nevrátila, nebo kdyby jen některé z věcí těch nevrátila, neboť pak by je totiž všechny — také nevrátila. Avšak soud jest toho mínění, že žalovaný dle obsahu této ujednané pokuty jest jen oprávněn buď vymáhati vydání věcí, když by mu všechny nebo třeba jen jedna vrácena nebyla, anebo na místě vymáhání těchto věcí, totiž všech žádati 10.000 K a nikoliv ponechati si některé (třeba polovici) z věcí a vedle toho žádati 10.000 K. Tento výklad pokuty opírá se o obsah smíru a o zákonné ustanovení § 1338 obč. zák. (§ 169 nov.), »že lze žádati konvencionální pokutu vedle plnění, pokud se týče vymáhání původního požadavku tehdy, když byla vyjednána konvencionální pokuta pro nedodržení času nebo místa plnění původního požadavku, kdežto v tomto případě ujednána byla konvencionální pokuta pro nesplnění původního požadavku, kterýž ovšem nesplněn jest i tehdy, když sebe menší část jeho splněna nebyla«. Tomuto názoru neodporuje zásadně ani prohlášení obou stran při jednání 9. května 1921, že i pro ten případ míněno bylo od stran placení konvencionální pokuty 10.000 K, kdyby i jen jedna věc nebyla vrácena, a rovněž tak neodporují názoru tomu výpovědi svědků, kteří udali, že se při smíru vyjádřil Dr. W. k nynější žalobkyni jako tehdejší její zástupce: »Když víte, že zboží máte všechno, které udáváte, můžete přistoupiti i na srážku 10.000 K.« Dr. W. chtěl tím zajisté naznačiti žalobkyni jenom to, že výška konvencionální pokuty jest pro ni bezvýznamnou, když žalobkyně určitě ví, že má doma všechny ty věci, k jichž vrácení se měla zavázati a když věci ty může všechny vrátiti a všechny je vrátí. Jestliže si strany smírem vyjednaly, že žalovaný má na vůli vymáhati vydání věcí nebo žádati za ně náhradu 10.000 K, kdyby mu je žalobkyně v udanou dobu nevrátila, tu mohl by požadovati žalovaný také jenom